

door Hugo de Bruijne

Frank van Strijen schreef *Van de straat*, een boek over de straatcultuur onder jongeren. Die heeft voor een verandering onder jongeren gezorgd, waardoor ze steeds verder van de maatschappij af zijn komen te staan. De voormalig jongerenwerker wil daarom bruggen slaan naar de gangbare burgercultuur.

Opvoeders en ouders laten zich intimideren, bijvoorbeeld doordat de straatcultuur verbaal heel krachtig is en angst kan inboezemen. FOTO GPOJELSBETH THIJSSSEN

De angst van de burgercultuur voor de straatcultuur

Jeugd enzo

Frank van Strijen (32, getrouwd, tweede kind op komst) is oprichter van Jeugd enzo, een organisatie die op diverse manieren ondersteuning biedt aan eenieder die professioneel met jongeren werkt, of beroepsmatig met jongeren te maken heeft (www.jeugdenzo.nl). Van Strijen werkt ruim twaalf jaar met jongeren. Volgende maand komt zijn boek *Van de straat - De straatcultuur van jongeren onttrafeld uit bij uitgeverij SWP in Amsterdam*.

Ze moeten normaal doen

Wat is er aan de hand met de jongerencultuur dat dit boek moet worden geschreven?

„Sinds een jaar of zeven is de straatcultuur in opkomst. Die wijkt op essentiële punten af van de gangbare burgercultuur en breidt zich uit onder grote groepen jongeren in alle lagen van de maatschappij. Het is een hoofdstroom geworden en er is echt een verandering gaande. Nederlanders zijn individueel gericht en lossen problemen één op één op. Conflicten gaan tussen jou en mij. In de straatcultuur spreek je groepen aan, ook als je je tot een enkeling richt. Een jongere die snoepgoed bij mij kocht, rekende met opzet twintig cent te weinig af, waarmee hij mij in de hoek zette. Ik wilde het niet hoog opselen, maar kon het evenmin laten lopen. Toen de groep waarbij hij hoorde er lucht van kreeg, had ik in *no time* dat beetje geld terug, ondanks mijn protest dat ze zich er niet mee moesten bemoeien. Vanuit mijn burgercultuur wilde ik het zelf oplossen. Het kan ook negatief, agenten die zich tot één jongere richten, krijgen vaak meteen die hele groep tegenover zich, alsof ze zich allemaal aangesproken en beledigd voelen.”

Lijkt die groepsverbondenheid niet op gemeenschap?

„Inderdaad zijn elementen eruit niet eens zo verkeerd. Maar de straatcultuur levert onbegrip op. Jongeren uit de straatcultuur kennen bijvoorbeeld minder schaamte in het publieke domein, afwijkend gedrag vindt vaak plaats in het openbaar. Er is veel sterker dan in de burgercultuur sprake van hiërarchie. Op straat sturen leiders groepen aan. Ik stond eens machteloos tussen tweehonderd jongeren die met elkaar op de vuist wilden nadat er een met een extreem kort lontje was gaan slaan. In een opeening riep ik: 'Wie is de leider?' Een belachelijke vraag in de burgercultuur, maar hier stapte iemand vanzelfsprekend naar voren

GEDRAG BEÏNVLOEDEN KAN HET BEST DOOR JE EIGEN REACTIES AAN TE PASSEN

en zei: 'Ik'. Een gesprek met hem voorkwam escalatie.”

Verdienen zulke groepen begrip? Een nette burger wordt er toch bang van?

„Ten dele is de angst terecht, want kleine groepen binnen die straatcultuur vormen voor de maatschappij een reëel gevaar vanwege geweldpleging, extreme seksuele gedragingen en drugscriminaliteit. Dan is het beeld al gauw dat de hele jongerencultuur niet deugt. Ten onrechte en bovendien kunnen jongeren veranderen. Daarnaast voedt onbegrip een houding van vrees en afwijzing. Dat is een kernpunt in mijn boek: steeds meer mensen, professionals en burgers, gaan langs de kant staan en roepen dat die jongeren normaal moeten doen.”

Is normaal doen burgerlijk doen?

„Veel mensen zien dat zo, op grond van een sentiment van verontwaardiging. Tijdens mijn trainingen roept meer dan eens iemand boos uit dat hij hier zit te zweten hoe je met die jongeren moet omgaan, terwijl die groep zelf buiten vrolijk de boel op stelten zet. Toch kun je niet voor een ander bepalen hoe hij zich dient te gedragen. Je kunt proberen gedrag te beïnvloeden, wat het beste gaat door je eigen reacties aan te passen. Dat heeft veel impact en daarin kan de burgercultuur nog veel leren.”

Is de brave, individualistische burgercultuur eigenlijk wel normaal?

„Dat is een relatief begrip, afhankelijk van je referentiekader. Ik werk twaalf jaar met jongeren en zag de laatste zeven jaar de straatcultuur opkomen in achterbuurten. Dat ging gepaard met groepsverkrachtingen in kelderboxen en andere uitwassen. Toch merk ik dat ik mij onder meer vanwege het wij-denken op mijn gemak voel in de straatcultuur. De burgercultuur is niettemin de meest gangbare in de maatschappij.”

De eerste lichtung jongeren uit de straatcultuur is rond de twintig. Wat gebeurt er dan?

„Er zijn er die de straatcultuur cosmetisch belevan, als een manier van doen, die overigens wel echt bij ze past. Maar als ze halverwege de twintig zijn, zoeken ze weer aansluiting bij de maatschappij. Niet dat de burgercultuur dan heeft gewonnen, maar de behoefte om zich te settelen wint het van zich afzetten tegen. Andere jongeren belevan de straatcultuur meer intrinsiek. Het is zo diep ingeslepen dat het te vergelijken is met een religie. Ze leven ervoor en geloven heilig in datgene waar ze voor staan. Die jongeren weigeren zich te identificeren met de burgercultuur en stoppen bijvoorbeeld met hun opleiding, puur om zich af te zetten tegen de maatschappij. Soms zie je bekende rappers die allang veel geld hebben verdiend, toch een drankwinkel overvallen uit loyaliteit met hun eigen cultuur en afwijzing van de burgercultuur. Veel spannender wordt het met de generatie die er nu aankomt. Want bij de eerste lichtung kun je nog appelleren aan wat ze tot hun twaalfde hebben meegekregen in de samenleving, toen de straatcultuur nog niet zo ver was doorgedrongen. Maar nu komt er een generatie aan die al veel jonger deel uitmaakt van de straatcultuur en waarop je veel lastiger grip kunt krijgen.”

Valt dit niet ver buiten de belevingswereld van blanke Nederlanders en hun kinderen?

„Vergis je niet. Als ik trainingen geef aan leerkrachten en politiemensen, zijn er altijd wel die het herkennen bij hun eigen kinderen. Niet de meest extreme gedragingen, maar bijvoorbeeld wel het verschil in respectbeleving. In de burgercultuur verdient iemand respect als mens en vanwege eerlijkheid en een mooie baan. In de straatcultuur verandert de respectbeleving en moet respect altijd gewonnen worden. In de burgercultuur hebben we misschien te veel aan struivogelpolitiek gedaan. Veel Nederlanders denken dat het alleen plaatsvindt in achterbuurten van grote steden. Maar inmiddels is er sprake van groepsverkrachting onder brugklassers, breezerseks in Friesland en heeft zelfs de commercie de straatcultuur ontdekt.”

Arme ouders, wat moeten ze nu doen?

„Bekijk filmpjes op YouTube, verdiep je in clips van rappers en ga met je kinderen in gesprek. Ontdek dat ze feilloos weten waar en van wie ze softdrugs kunnen krijgen. Maar doe dat niet vanuit de houding die past bij de burgercultuur: een afwijzende opmerking. Dan bijten ze zich juist vast in wat ze doen. In mijn boek presenteer ik de vervangingsmethode als een manier voor gedragsverandering van binnenuit. Voor jongeren zijn school, ouders, maatschappij en vrienden-groep belangrijk om succes, waardering en eigenwaarde te vinden. Voor veel van deze jongeren verloopt de school vaak moeizaam, is er onbegrip in de thuissituatie en wordt de aansluiting met de maatschappij gemist. Dus vind de identiteitsvorming bijna uitsluitend plaats in de eigen *peer group*. Vaak gebeurt dat op negatieve wijze en staat respect bijna synoniem aan eigenwaarde. Ik be-geleide een jongen in een grote stad die

midden op straat z'n broek liet zakken en wormen at en met dat gedrag respect en een plek in de groep had veroverd. Hij ontleende zijn identiteit en eigenwaarde aan dit afwijkende gedrag. Normatief afkappen ervan zou krachtig verzet opleveren omdat het aanvoelt als het ontnemen van de laatste manier om eigenwaarde te vinden. Ik vind repressie goed als middel om grensoverschrijdend gedrag te stoppen. Voor de lange termijn moet zo'n jongere echter nieuw gedrag aangeleerd krijgen, iets wat repressie nauwelijks zal bewerken.”

Hoe werkt dat in de praktijk?

„Een meisje in een groep stond bekend als 'hun hoertje', omdat zij met iedereen naar bed ging. Dit gaf haar een zekere status waaraan zij haar eigenwaarde ontleende. Haar waarschuwen dat het destructief is, had weinig zin. Toen zijn we op zoek gegaan naar iets waar ze goed in was, waarmee ze op positieve wijze respect kon verwerven. In dit geval koken. Dat zijn we gaan aanmoedigen en daarin ontwikkelde ze geleidelijk een nieuwe identiteit. Op termijn zakte het oude gedrag geleidelijk weg.”

Veel ouders geven blijk van een machteloze houding, zelfs als ze weten wat hun kind doet.

„Ouders moeten veel tijd in hun kinderen investeren en daar schort het vaak aan. Daarnaast laten ouders zich intimideren, bijvoorbeeld doordat de straatcultuur verbaal heel krachtig is en angst kan inboezemen. Ze zeggen maar niets meer, of veronderstellen zo'n grote kloof met hun kind dat het naar hun idee geen zin heeft op te treden. Opvoeders kruipen in hun schulp en verklaren jongeren zo vogelvrij. Dat is gevaarlijk. Tot een jaar of veertien heeft een kind mensen om zich heen nodig met een sterkere persoonlijkheid dan het zelf bezit.”

DICHTER OP HET NIEUWS

Bij de foto op de voorpagina van het Nederlands Dagblad van 30 mei: Kapitein Marco Kroon, onderscheiden met de Militaire Willemsorde, wordt door koningin Beatrix tot ridder geslagen.

FOTO ANP/VALERIE KUYPERS

jonge ridder

alles kun je verdragen, onzichtbare bermbommen, rondsluipende talibanstrijders, stervende burgerslachtoffers, de haagse leugens over afghanistan – daar ben je werkelijk hard in;

maar de hand van de majesteit, geplant op je schouder, terwijl zij je riddert, rechttoe en teder – nee.

KOOS GEERDS